

Dr. Kováts Jenő
(1921–2010)

Dr. Kováts Jenő címzetes egyetemi tanár, a Tolna megyei Állategészségügyi Állomás nyugalmazott igazgató-főállatorvosa, az állatorvos-tudomány kandidátusa, tartalékos őrnagy. Az Állatorvos-tudományi Egyetemen az állatorvos-tudomány története tantárgyat oktatta német nyelven.

Lesencetomajon született 1921. március 10-én, vasutas családban. Az elemi iskolát Zalaapátiban, gimnáziumi tanulmányait Zalaegerszegen végezte, jeles eredményű érettségivel, majd beiratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem állatorvosi osztályára. Állatorvosi diplomáját a kitelepítés idején Németországban, 1945-ben szerezte, majd 1946-ban Magyarországon is megvédte. Az 1940/41. tanévben demonstrátor volt az Anatómiai Tanszéken, 1943/44-ben pedig asszisztensként működött a Sebészeti és Szemészeti Klinikán.

1944-ben ismételt katonai behívások után novembertől katonai szolgálatot teljesített az I. önálló Fogatolt Vonatosztály Hantára kihelyezett 1. századánál, közel a móri frontszakaszhoz. 1945. január 2-án katonai kötelékben Németországba vitték, ahol a grafenwöhri Westlagerben további katonai kiképzésen vett részt. Innen március végén Bécsbe vezényelték, ahol a Rennweg-Kaserneben összetalálkozott a Budapestről kitelepített állatorvosi egyetemi tanszázad hallgatóival és professzoraival, és csatlakozott hozzájuk. Április 4-én a Bécset már támadó oroszok elöl a tanszázaddal 360 kilométeres gyalogmenetben Bajorországba menekült. Itt a Regen városka melletti Oberneumais nevű hegyi tanyán a tanszázadot kísérő professzorok előtt letette utolsó vizsgáját és kézhez vette állatorvosi diplomáját. Ezt amerikai hadifogság követte a schaldingi fogolytáborban és a Passau-Waldwerke Lagerben, ahol átvette a kimenekült ottani lóállomány kezelését. Erről hivatalos igazolást kapott. 1946. áprilisában tért haza. Kint szerzett diplomáját nem ismerték el, ezért újra vizsgázott és két hónappal később, 1946. júniusában átvette immáron a hazai állatorvosi diplomát is.

Ezt követően volt magánállatorvos Csonkahegyháton (1946–1949), körállatorvos Pókaszeptken (1949–1952), járási főállatorvos Szécsényben (1952) és Pakson (1955–1962), minisztériumi főállatorvos (1952–1955), megyei vezető főállatorvos, illetve a Tolna megyei Állategészségügyi Állomás igazgatója (1962–1981). 1981-ben vonult nyugdíjba. Mint nyugdíjas tudományos tanácsadója volt a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolának (1981–1991), szaktanácsadó a Magyar Tejiparnál (1986–1991). 1974-től oktatott az

Állatorvos-tudományi Egyetemen, 1989-től a német nyelvű állatorvosképzésben az állatorvoslás történelme című tantantárgy előadója volt 2003-ig. Öt alkalommal volt az államvizsga-bizottság tagja, ebből három esetben a bizottság elnöke.

1974 óta címzetes egyetemi docens, 1992-től címzetes egyetemi tanár. 1992-ben elnyerte az állatorvos-tudomány kandidátusa fokozatot.

1967-ben a Deutscher Akademischer Austauschdienst ösztöndíjával Nyugat-Németországban három hónapig a gümőkór elleni védekezést tanulmányozta (Heidelbergben és Münchenben), 1975-ben kéthónapos tanulmányúton a dán Kulturális Minisztérium ösztöndíjával a mastitis elleni védekezésre irányuló kutatást végzett a ringstedti és holstebro-i mastitis intézetekben. Rövidebb lélegzetű tanulmányutakat tett Lengyelországban, Jugoszláviában, Németországban, Ausztriában, Csehszlovákiában, Svájcban, Angliában. Meghívott előadó volt a bécsi Állatorvosi Egyetemen és a Hannoveri Állatorvosi Főiskolán.

Előadó volt a nyugatnémet, a jugoszláv, a lengyel és a szlovák állatorvosok továbbképző tanfolyamán. Előadásokat tartott még Európa 11 országában, illetve hazánkban a megyei továbbképző összejöveteleken, a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen, a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán, a gyógyszerész és humán orvosi továbbképzőn stb.

Az előadások tematikája: egyetemi előadásokon az állathigiéniai témakör, a gümőkór elleni védekezés, a mastitis elleni védekezés környezet-higiéniai vonatkozásai, az állatorvosi etika, és 14 éven át német nyelven az állatorvoslás történelme.

1986-ban megszervezte Magyarországon az Állatorvos-történelmi Világszövetség 21. kongresszusát, melyen 24 ország tudósai vettek részt, 1981-ben pedig Szekszárdon Nemzetközi Zoonózis kongresszust, 14 ország részvételével. 1983-ban Kaposvárott nemzetközi mastitis kongresszust szervezett, amelyen a 14 országból érkezett szakemberek megalapították a Nemzetközi Mastitis Bizottság nevű szervezetet. Ennek első elnökévé választották.

Kutatási témái főleg három területre összpontosultak. Kezdetben a gümőkór elleni védekezés, ezen belül az intravénás tuberkulin-próba kivitele és –elsőként a világon – az elbírálás módszerének a kidolgozása foglalkoztatta. A másik terület a mastitis elleni szervezett védekezés volt, annak is az addig figyelmen kívül hagyott tartáshigiéniai kérdései. E területen új laboratóriumi vizsgálati módszereket (csőpróba, vizsgálati készülék) dolgozott ki, és vizsgálat az ehhez a munkához szükséges gyógyszereket és fertőtlenítő anyagokat. Végül az állatorvoslás történelmének a tanulmányozása kötötte le az ókortól a 20. századig. Számos addig nem ismert adatot derített fel és közölt hazai és külföldi szaklapokban, kongresszusokon. A témáról könyvei születtek.

Szakkönyvi munkájának gyümölcse 7 könyv (ebből kettő német nyelven), és társszerzőkkel további öt kötet. Tudományos közleményeinek a száma 102, ebből 30 külföldi szaklapokban. Két német szakkönyvet fordított magyarra és egy magyart németre. 43 könyvismertetőt és 14 kongresszusi beszámolót adott közre. Oktató filmet készített a tüdőgyulladások elleni védekezésről, mellyel a Thessalonikiben tartott Állatorvos Világkongresszuson diplomát nyert.

Számos kongresszuson vett részt. Az Állatorvos-történelmi Világszövetség 11 kongresszusán szerepelt előadóként, szekcióülés elnökeként és kétszer a megnyitó ülés elnökeként. Két alkalommal vett részt az Állatorvos Világkongresszuson, három alkalommal az International Congress on Mastitis Control összejövetelein, négyszer a Nemzetközi Állathigiéniai Egyesület kongresszusán és öt más kongresszuson.

1981-től több évtizeden át képviselte a magyar állatorvosokat és az egyetemet az Állatorvos-történelmi Világszövetségben, tíz évig, mint az elnökség tanácsadó testületének a tagja. Az International Committee on Mastitis Control nemzetközi tudományos egyesület első elnöke, majd alelnöke (1983) volt. Tagja volt az Amerikai Állatorvos-történelmi Társaságnak, a Magyar

Tudományos Akadémia köztestületének, a New Yorki Tudományos Akadémiának. Többek között a Magyar Állatorvosok Társaságának négy éven át alelnöke, 3 éven át titkára, a TIT Tolna megyei szervezetének 14 éven át elnöke, a Magyar Állathigiéniai és Környezetvédelmi Társaság alapító tagja, a Magyar Állatorvos-történeti Társaságnak 1994 óta titkára volt.

Fontosabb tudományos kitüntetései: Hutýra-, Bugát-, Manninger-, Tolnay-émlékérem, a magyar állatorvosi felsőoktatás 200 éves jubileumi emlékérme, az Életfa-émlékérem ezüst fokozata, a Magyar Állathigiéniai és Környezetvédelmi Társaság emlékplakettje, az Állatorvos-történeti Világszövetség legmagasabb kitüntetése, a Cheiron medal, négyszer a mezőgazdaság kiváló dolgozója, két lengyel és egy csehszlovák kitüntetés, elismerő oklevelek.

Fontosabb társadalmi kitüntetések: a Magyar Agrártudományi Egyesület aranykoszorús jelvénye, TIT „kiváló ismeretterjesztő” plakett, a honvédelmi érdemérem mindhárom fokozata, a munkaérdemrend ezüst fokozata, Szekszárd város Pro Urbe-díja, a Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti keresztje, METESZ-émlékplakett, aranydiploma (1996).

2010. február 19-én hunyt el.

A Cheiron-medál